

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ
Київський міжнародний університет цивільної авіації

На правах рукопису

УДК 656.13:658

БОНДАР НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА

МЕТОДИКА ВИБОРУ ЕФЕКТИВНОГО ВАРІАНТУ
ОНОВЛЕННЯ ПАРКУ РУХОМОГО СКЛАДУ АТП
(на прикладі акціонерного підприємства
автомобільного транспорту)

08.07.04. - Економіка транспорту та зв'язку

АВТОРЕФЕРАТ

на здобуття вченого ступеня кандидата
економічних наук

Київ 1997

Робота виконана на кафедрі менеджменту та підприємництва
Українського транспортного університету

Наукові керівники - доктор технічних наук,
професор Бідняк М. Н.

Офіційні опоненти - доктор економічних наук,
професор Шинкаренко В. Г.
кандидат економічних наук,
професор Козек Л. С.

Провідна організація - Інститут комплексних
транспортних проблем

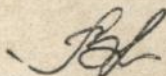
Захист відбудеться 26 червня 1997 року о 16:00 годині на
засіданні спеціалізованої Ради Д 01.35.03 у Київському міжнарод-
ному університеті цивільної авіації, за адресою 252058,
м. Київ-58, проспект Комарова, 1, корпус 9, ауд. 303.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці КМЦА.

Відгуки на автореферат в двох примірниках, завірені печат-
кою, просимо надсилати за зазначеною адресою.

Автореферат розіслано травня 1997 року.

Вчення секретер
спеціалізованої Ради,
доктор економічних наук

Загорулько В. М.

ЛННБ України ім. В. Стефаника

00752637 (U)

Д.Б. 37.893

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах ринкової економіки перед підприємствами постає завдання забезпечення їх життєздатності. Для забезпечення ж стабільності економічного розвитку в майбутньому вже сьогодні підприємство повинно мати відповідну інвестиційну програму.

З розвитком ринкових відносин в Україні зростає кількість підприємств, в тому числі автомобільного транспорту, недержавної форми власності. В переважній більшості вони створюються шляхом реорганізації бувих державних підприємств в акціонерні товариства. Активна частина основних фондів багатьох з цих підприємств значно зношена і не здатна підтримувати ефективну роботу. Зрозуміло, що для забезпечення самовиживання та економічного розвитку підприємства не тільки сьогодні, а й в майбутньому, увагу, перш за все, необхідно приділити оновленню рухомого складу. При цьому слід враховувати можливі його варіанти: із збереженням профілю перевезень та його диверсифікацією.

Оскільки особливістю функціонування підприємства в умовах ринкових відносин є повна самостійність у вирішенні як виробничих, так і фінансових питань, в дію вступає фактор ризику, який необхідно враховувати, зокрема при схваленні інвестиційних рішень. Очікувані грошові потоки від реалізації інвестицій залежать від ряду різноманітних факторів, які в переважній більшості відносяться до майбутнього і характеризуються невизначеністю. В цих умовах можливість отримання однозначної оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємства відсутня. Це робить актуальним питання вибору ефективного варіанта оновлення парку рухомого складу (РС) підприємства АТ.

Мета дослідження – розробити методичні положення щодо формування та вибору ефективного варіанта оновлення парку РС, реалізація яких забезпечить життєздатність та економічний розвиток підприємства АТ, підвищить ефективність його інвестиційної діяльності.

Предмет дослідження – теоретичні та практичні аспекти прийнят-

тя інвестиційних рішень на акціонерному підприємстві АТ.
Об'єкт дослідження – акціонерне підприємство АТ.

Методологія дослідження. Виконана робота базується на принципах системного підходу. Використано апарат математичної статистики, теорії ігор, методи економічного аналізу, економіко-математичне моделювання.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає в тому, що запропонована методика вибору ефективного варіанту оновлення парку рухомого складу підприємства автомобільного транспорту, в якій:

- 1) комплексно вирішені питання формування варіантів програм оновлення парку рухомого складу, вибору ефективного варіанту в умовах ризику, обґрунтування порядку його реалізації та джерел фінансування;
- 2) передбачається моделювання реалізації варіантів програм оновлення парку РС;
- 3) обґрунтовано вибір найбільш доцільного варіанту оновлення парку РС в умовах невизначеності майбутнього стану економічного середовища;
- 4) запропоновано методичні рекомендації щодо порядку реалізації обраної програми оновлення парку РС на часовому просторі та вибору джерел її фінансування.

Практична цінність дисертаційної роботи полягає в розробці методики вибору ефективного варіанту оновлення парку рухомого складу акціонерного підприємства АТ, яка дозволяє:

- 1) формувати програму інвестицій, виходячи із сквалених підприємством критерія доцільності та рівня ризику інвестування;
- 2) отримувати кількісні характеристики ефективності виробничо-господарської та інвестиційної діяльності АТП, які очікуються в перспективі. Використання цієї інформації дає можливість попереджати негативні тенденції в розвитку підприємства у майбутньому;
- 3) забезпечити фінансову самостійність підприємства АТ протягом терміну реалізації програми оновлення РС;
- 4) забезпечити життєспроможність та економічний розвиток

підприємства автомобільного транспорту в умовах ризику:
5) підвищити ефективність інвестиційної діяльності АТП.

Реалізація результатів дослідження. Розроблена методика вибору ефективного варіанту оновлення парку рухомого складу для акціонерного автотранспортного підприємства впроваджена на ЗАТ "АТП - 13060" м. Києва.

На захист висунуто:

- методику формування програми оновлення парку РС підприємства АТ;
- методику вибору ефективного варіанту програми оновлення парку РС для акціонерного АТП з урахуванням невизначеності майбутнього стану економічного середовища;
- методику забезпечення фінансової самостійності підприємства АТ під час реалізації обраного варіанту оновлення парку РС.

Апробація роботи. Основні положення та результати дисертаційної роботи були викладені, обговорені та схвалені на Міжнародній науково-технічній конференції "Проблеми транспорту та шляхи їх вирішення" (м. Київ, 1994р.), Міжнародній науково-технічній конференції "Проблеми автомобільного транспорту на сучасному етапі" (м. Київ, 1996р.), щорічних наукових конференціях професорсько-викладацького складу Українського транспортного університету (1992-1997рр.)

Публікації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження опубліковані в 5 наукових друкованих та 2 депонованих роботах загальним обсягом 1,4 друкованих аркуші.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається з вступу, 3 глав, висновків, списку посилань (176 найменувань), додатків. Має 142 сторінки машинописного тексту, в тому числі 6 таблиць та 14 малюнків. Нижче приєднана структура дисертації.

ЗМІСТ

ВСТУП

1. СТАН ПИТАННЯ, МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Аналіз сучасних тенденцій і практики інвестиційної діяльності на Україні

1.2. Стан інвестиційної діяльності на підприємствах автомобільного транспорту України

1.3. Огляд методів економічного обґрунтування доцільності інвестицій на автомобільному транспорті

1.4. Висновки, мета та завдання дослідження

ТЕОРЕТИЧНІ І МЕТОДИЧНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ВИБОРУ ЕФЕКТИВНОГО ВАРІАНТУ ОНОВЛЕННЯ РУХОМОГО СКЛАДУ ДЛЯ АКЦІОНЕРНОГО АВТОТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Зміст і значення інвестиційної програми для підприємства автомобільного транспорту в умовах ринкових відносин

2.2. Загальні принципи інвестування та елементи планування інвестицій на АТ в умови ринкової економіки

2.3. Вибір і обґрунтування методу дослідження та цільової функції (критерія) ефективності інвестиційної діяльності акціонерного автотранспортного підприємства

2.4. Розробка методики вибору ефективного варіанту оновлення парку рухомого складу для акціонерного підприємства АТ

3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ РЕЗУЛЬТАТИ

3.1. Завдання експериментальних досліджень

3.2. Вибір та характеристика об'єкта досліджень

3.3. Розробка методичних рекомендацій щодо збору та обробки інформації, необхідної для моделювання

1.4. Результати моделювання варіантів програми оновлення РС

3.5. Вибір ефективного варіанту програми інвестицій в оновлення рухомого складу АТП

ВИСНОВКИ

СПИСОК ПОСИЛОК

ДОДАТКИ

ПІСЬМОВА РОБОТА

У вступі обґрунтована актуальність обраної теми дослідження, визначена мета роботи, її наукова новизна та практична цінність.

сформульовані основні положення, що висуваються до захисту.

У першому розділі проведення аналіз сучасних тенденція і практики інвестиційної діяльності в цілому в Україні та на автомобільному транспорті зокрема. Встановлено, що в умовах ринкової економіки мета господарювання будь-якого підприємства значно змінюється. Наголос тепер робиться на забезпеченні виживання та прибутковості діяльності, що відображається на його прагненні підвищити ефективність виробництва та знизити конкурентоздатність своєї продукції (послуг). Це обумовлює необхідність проведення підприємством активної інвестиційної діяльності. Однак, її гальмує відсутність рішучих заходів щодо впровадження економічних реформ, стабілізації і вдосконалення законодавчої бази, сталості фінансово-кредитної політики уряду.

Дослідження інвестиційних процесів на автомобільному транспорті свідчить, що, з розвитком ринкових відносин в Україні, зростає кількість підприємств недержавної форми власності, зокрема акціонерних товариств. Рухомий склад значної їх частини (насамперед бувших в минулому в державній власності) суттєво зношений і не здатний створювати умови для ефективної роботи. Тому, для забезпечення життєздатності та економічного розвитку цих підприємств не тільки сьогодні, але й у майбутньому, увагу, насамперед, необхідно приділяти оновленню активної частини основних засобів.

В першому розділі також подано огляд методів обґрунтування інвестицій, який дозволив зробити висновок, що дохід розробки інвестиційних програм на рівні підприємства з економічними практиці України відсутній. Ці питання розглядалися лише на загальнодержавному та галузевих рівнях. Використовувані в практиці планової економіки методи обґрунтування інвестицій в умовах невизначеності отримання доходу, введення прискореної амортизації, постійного зростання цін на ресурси не дозволяють отримати відповідь на доцільність інвестування, а використання нормативного коефіцієнта ефективності вкладень $E_{np} = 0.8$ для приведення різночасових витрат взагалі не має сенсу.

В практиці ринкових відносин накопичений значний досвід прийняття інвестиційних рішень в умовах биробничої та фінансової самостійності підприємств. Необхідно зазначити, що використовувані при цьому методи обґрунтування доцільності вкладення капіталу дозволяють вирішити тільки окремі питання вибору варіантів інвестицій та джерел їх фінансування. Однак, в цілому, з урахуванням особливостей економіки України вони можуть бути застосовані при формуванні інвестиційної програми підприємства, зокрема автомобільного транспорту.

Таким чином, висновки, отримані під час вивчення стану питання, стали передумовою виконання дисертаційного дослідження, мета якого – розробка методики вибору ефективного варіанту оновлені парку РС для акціонерного підприємстві автомобільного транспорту, що дозволить підвищити ефективність його інвестиційної діяльності в умовах ризику і обмеженості фінансових ресурсів, забезпечити життєздатність, економічний розвиток і зміцнення конкурентної позиції на ринку.

Для реалізації поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

1. розкрити зміст і значення інвестиційної програми для підприємства АТ в умовах ринкових відносин;
2. дослідити загальні принципи та етапи планування інвестицій на автомобільному транспорті в умовах ринку;
3. розробити імітаційну модель формування варіантів програми оновлення парку РС;
4. запропонувати критерія вибору ефективного варіанту оновлення парку РС з урахуванням невизначеності майбутнього стану економічного середовища;
5. обґрунтувати порядок реалізації обраного варіанту оновлення на часовому просторі та джерела його фінансування;
6. провести експериментальну перевірку теоретичних положень, апробувати результати дослідження на акціонерному АТТ.

У другому розділі розглядаються теоретичні і методичні питання

формування та вибору ефективного варіанту оновлення парку РС підприємства АТ.

При розгляді теоретичних питань формування інвестиційної програми, зокрема програми оновлення РС, увага, в першу чергу, приділялась дослідженню загальних принципів та етапів планування реальних інвестицій в умовах ринкових відносин.

В процесі планування капіталовкладень необхідно враховувати найважливіші економічні тенденції, що можуть вплинути на очікуваний результат від прийнятого інвестиційного рішення. Умовно їх можна розподілити на загальноекономічні, галузеві та тенденції, що виникають безпосередньо на рівні підприємства. В комплексі вони впливають на вибір загальної економічної стратегії підприємства, цілі якої є основою для формування його інвестиційної стратегії. В залежності від пріоритетів підприємства визначається критерій ефективності його інвестиційної діяльності (норма прибутку від інвестицій, відсоткове збільшення обороту або частки ринку тощо).

Слід зазначити, що в великій мірі вибір стратегії економічного розвитку та інвестиційної діяльності залежить від суб'єктивного фактора - професійного досвіду керівника підприємства.

Процес планування інвестицій на рівні підприємства АТ включає наступні етапи: 1) пошук об'єкту інвестицій та його вивчення; 2) визначення кількісних характеристик проектів інвестицій; 3) проведення порівняльного аналізу альтернативних варіантів інвестування; 4) визначення фінансових потреб, складання плану фінансування з урахуванням особливостей інвестиційного об'єкту і можливостей його фінансування; 5) прийняття рішення по інвестиційному проекту та його реалізація; 6) проведення систематичного контролю на всіх стадіях інвестиційного циклу.

У цьому ж розділі, в якості методу досліджень обґрунтована доцільність застосування методу імітаційного моделювання при формуванні варіантів інвестиційних програм та елементів теорії ігор - при

виборі ефективного варіан. Інвестиція в оновлення РС підприємства АТ в умовах невизначеності майбутнього стану економічного середовища.

РС поблена імітаційна модель відображає реальну діяльність підприємства через визначення потоків грошових надходжень і витрат як подія, що відбуваються в різні періоди часу. Оскільки очікувані грошові потоки залежать від ряду різноманітних факторів, які, в переважній більшості відносяться до майбутнього і характеризуються невизначеністю - неможливо однозначно оцінити ефективність інвестиційної діяльності підприємства. Це обумовлює доцільність використання "сценарного підходу", що забезпечує отримання модельних результатів (оцінок ефективності) для песимістичного, стриманого та оптимістичного варіантів розвитку подія у майбутньому.

Виходячи з вимог до критеріїв ефективності, а також із завдань дослідження, для оцінки варіантів оновлення парку РС АТП пропонується використовувати комплексний критерій ефективності інвестиційної діяльності підприємства - величину норми прибутку на весь інвестований капітал:

$$F_t = \frac{[\sum_{i=1}^N W_i - \sum_{i=1}^N Z_i] \cdot (1-s)}{\sum_{j=1}^M K_j} \rightarrow \max, \quad (1)$$

де i - індекс видів діяльності підприємства ($i=1, N$);

W_i - обсяг виручки від i -того виду діяльності АТП;

Z_i - обсяг витрат на здійснення i -того виду діяльності АТП;

$(1-s)$ - частка прибутку, що залишається в розпорядженні А.П.;

s - ставка податку на прибуток;

j - індекс видів джерел коштів підприємства ($j=1, M$);

K_j - обсяг коштів підприємства від j -того джерела.

причому завжди

$$\sum_{j=1}^M K_j > 0, \quad Z_i > 0,$$

$$\sum_{j=1}^M K_j = \sum_{j=1}^I K_j^1 + \sum_{j=1}^M K_j^2$$

(2)

де $\sum_{i=1}^t K_d^b$ - обсяг коштів з власних джерел підприємства;
 $\sum_{i=1}^t K_d^z$ - обсяг коштів підприємства із залучених джерел.

В дисертаційній роботі пропонується комплексний підхід до формування та вибору ефективного варіанту програми оновлення парку РС АТП, який передбачає послідовне виконання наступних процедур:

- 1) відбір прибуткових проектів, що забезпечують підприємству платоспроможність і прийнятний рівень ризику як з точки зору терміну окупності, так і міри мінливості очікуваних від них грошових потоків;
- 2) формування варіантів програм інвестицій в РС у відповідності із змістом та термінами реалізації проектів;
- 3) вибір ефективного варіанту оновлення РС АТП з урахуванням невизначеності майбутнього стану економічного середовища;
- 4) обґрунтування порядку реалізації обраного варіанту інвестиційної програми на часовому і просторі та джерел її фінансування.

Оскільки зазначений процес є складним, кожному окремому його етапу відповідають певні локальні критерії, які в своїй сукупності дозволяють відсіяти невигідні варіанти інвестицій та зменшити ризик. Так, на етапі відбору прийнятних інвестиційних проектів використовуються такі критерії, як позитивна величина чистої теперішньої вартості, розмір внутрішньої ставки доходу, що перевищує розмір необхідної ставки доходу, мінімальна величина коефіцієнту варіації очікуваних грошових потоків.

На етапі формування варіантів програм оновлення парку РС увага приділяється як кількісному критерію - строку окупності інвестиційних проектів, так і якісному - змісту проекту. В якості модельних оцінок сформованого варіанту програми оновлення використовуються значення показника ефективності інвестиційної діяльності підприємства при його реалізації - очікування розмір норми прибутку від інвестицій при різних станах економічного середовища.

На етапі вибору ефективного варіанту оновлення парку РС в умовах невизначеності майбутнього стану економічного середовища пропо-

нується застосовувати апарат теорії ігор. В якості вигравів від реалізації варіанта оновлення розглядаються отримані на попередньому етапі величини норми прибутку на інвестований підприємством капітал при різних станах економічного середовища.

При обґрунтуванні порядку реалізації обраного варіанту оновлення парку РС АТП на часовому просторі та джерел його фінансування в якості критеріїв пропонується використовувати коефіцієнт автономії та мінімум вартості користування капіталом.

В цьому ж розділі подано методику формування та вибору ефективного варіанту оновлення парку РС для акціонерного підприємства АТ. Описаний алгоритм імітаційної моделі відбору прийнятних проектів та формування варіантів оновлення парку РС АТП, збільшена схема якого подана на рис. 1.

При відборі прийнятних проектів враховуються їх інвестиційні характеристики: чиста теперішня вартість, внутрішня ставка доходу, період окупності, коефіцієнт варіації очікуваних грошових потоків,

і отримання зазначених характеристик виконується моделювання реалізації проектів інвестиція на певному часовому просторі T (блоки-модулі 2-12). Визначення очікуваних грошових потоків від реалізації i -того проекту на заданому часовому кроці t ($t=1, T$) здійснюється шляхом імітації процесу виконання перевезень при різних варіантах умов економічного середовища. Для цього в модель включена імітація формування обсягів виробничих ресурсів, процесу виконання транспортних послуг та формування фінансових результатів, що відбувається в динаміці. Врахування впливу інфляції виконується шляхом корегування річних витрат та доходів на індекс інфляції. Відбір прийнятних проектів здійснюється за допомогою відповідних локальних критеріїв доцільності інвестування.

Виходячи із термінів і змісту схвалених інвестиційних проектів формуються варіанти програм оновлення парку РС АТП (блоки-модулі 13-14). В якості варіантів в роботі розглядалось оновлення із збере-

женням профіля перевезень та його диверсифікацією.

Сформованим програмам оновлення РС надається індекс k ($k=1, K$). Оскільки послідовність реалізації на часовому просторі проектів, що входять до варіанту програми ще не визначена – моделювання реалізації програми виконується на останньому часовому кроці $t=T$ (блоки-модулі 15-23). При цьому, також, використовується сценарний підхід, за якого імітація реалізації програми оновлення здійснюється при різних умовах економічного середовища. Розрахунок грошових потоків АТП в T -ому році виконується з урахуванням як існуючого потенціалу підприємства, так і додаткового його нарощення в результаті оновлення парку РС. Розраховані величини очікуваних обсягів чистого прибутку дозволяють визначити норму прибутку від інвестиційної діяльності, яку підприємство буде мати в разі реалізації k -того варіанту оновлення РС.

При виборі ефективного варіанту оновлення РС використовується апарат теорії ігор. Дані, необхідні для складання матриці виграшів, отримані в ході виконання 21 блоку-модуля вищеведеного алгоритму. Оскільки ситуацію прийняття рішення можна розглядати як теку, що характеризується невідомим розподілом імовірностей настання подія у майбутньому, доцільним є використання критерія Бернуллі-Лапласа. Найбільш ефективним буде рішення, що задовольняє умові:

$$D(x_k, p) = \max_{x \in X} D'(x_k, p), \quad (3)$$

де

$$D'(x_k, p) = \frac{1}{n} \sum_{\omega=1}^n x_{k\omega}',$$
$$p_{\omega} = \frac{1}{n}, \quad \omega = \overline{1, n},$$

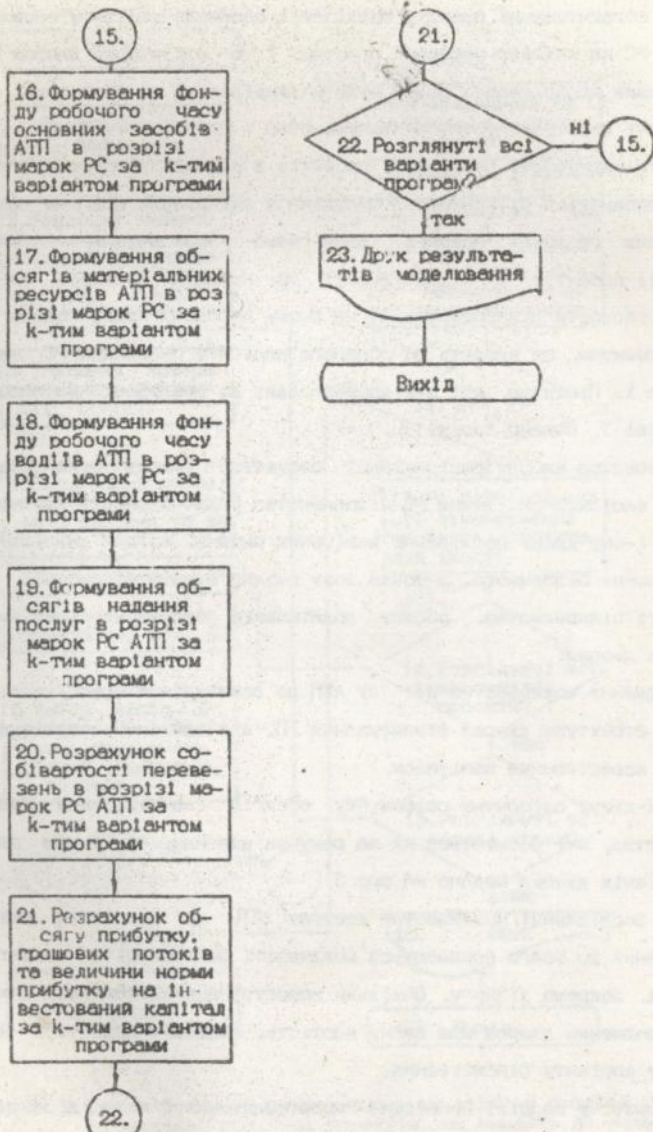
де $D'(x_k, p)$ – добуток суми показників ефективності k -того варіанту програми при різних станах середовища та імовірності настання ω -тих подій (станів):

p_{ω} – імовірність настання ω -тої події;

x_k – варіант програми з множини k ($k=1, K$).

Рисунок 1. Блок-схема імітаційної моделі формування програми інвестицій в РС підприємства АТ (початок)

Рисунк 1. Блок-схема імітаційної моделі формування програми інвестиція в РС підприємств АТ (закінчення)

При обґрунтуванні порядку реалізації обраного варіанту оновлення парку РС на певному часовому просторі T та структури джерел ІІ фінансування враховувався ризик втрати ліквідності та фінансової самостійності автотранспортного підприємства.

Вибір черговості реалізації проектів з обраної програми оновлення пролонгується здійснювати, виходячи з очікуваних від них величин річних грошових потоків. Блок-схема визначення порядку реалізації проектів у відповідності до наявних розмірів інвестиційних ресурсів підприємства АТ на t -ому часовому кроці подана на рис. 2. Проектам, що входять до обраного варіанту оновлення РС надано індекс i . Проектам, які вже впорядковані до реалізації на часовому просторі T , надано індекс j .

Процедура вибору раціональної структури джерел фінансування обраного варіанту оновлення РС підприємства (блок 4 рис. 2) АТ передбачає на t -ому кроці послідовне вирішення питань:

- 1) визначення безпечного, з точки зору ризику втрати фінансової незалежності підприємства, обсягу додаткового залучення коштів із зовнішніх джерел;
- 2) дослідження можливостей доступу АТП до зовнішніх джерел;
- 3) вибір структури джерел фінансування ІІ, яка забезпечує мінімальну вартість користування капіталом.

Блок-схему алгоритму розрахунку обсягів інвестиційних коштів підприємства, які формуються як за рахунок власних, так і за рахунок зовнішніх джерел подано на рис. 3.

При дослідженні можливостей доступу АТП до зовнішніх джерел фінансування до уваги приймаються можливості фондового та кредитного ринків, зокрема лізингу. Оскільки користування коштами від кожного із зазначених джерел має певну вартість, перевага надається найдешевшому варіанту фінансування.

У третьому розділі приведено характеристика об'єкта дослідження. В якості об'єкту дослідження обрано акціонерне підприємство

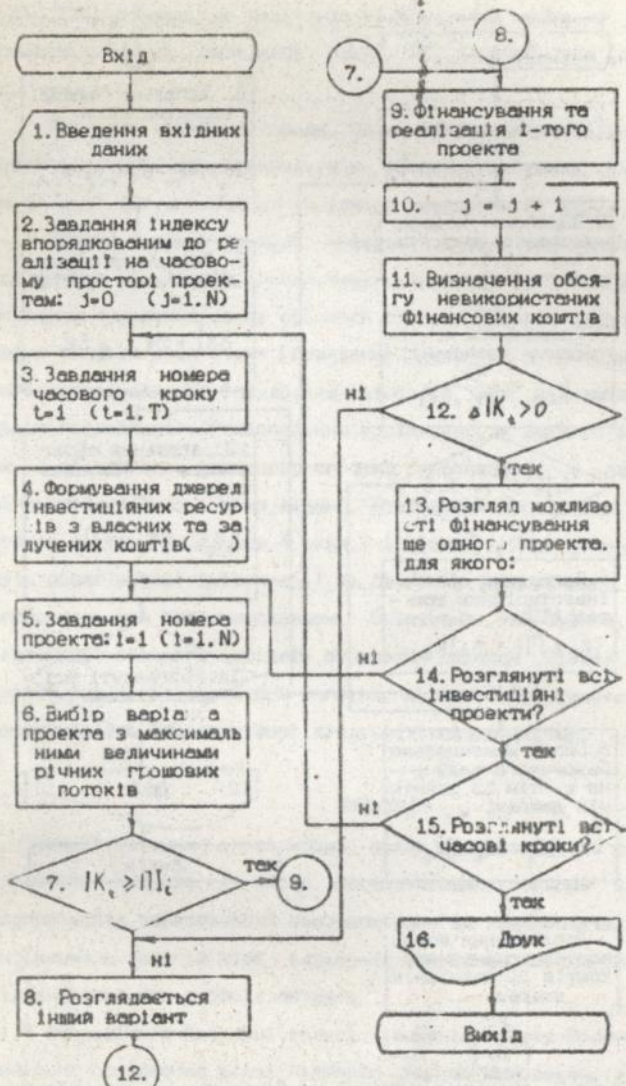

Рисунок 2. Блок-схема алгоритму визначення порядку реалізації на часовому просторі проектів, що входять до складу програм інвестицій підприємства

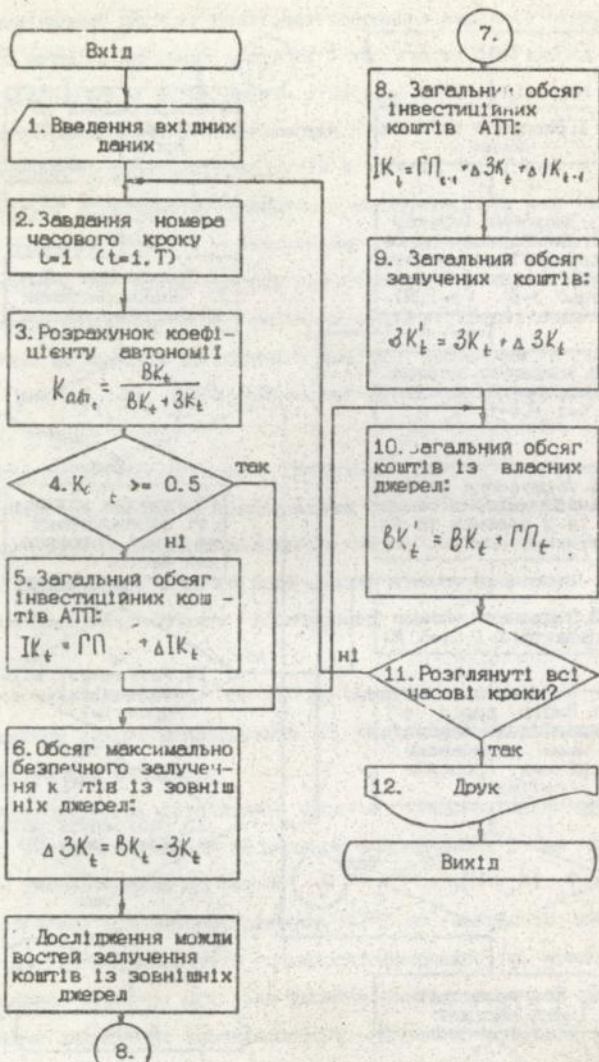

Рисунок 3. Алгоритм визначення обсягу інвестиційних коштів АТП з урахуванням ризику втрати його фінансової залежності

АТП-13000 м. Києва, що дозволило відпрацювати методику вибору ефективного варіанту оновлення парку РС підприємства автомобільного траспорту

Описана методика збору та обробки необхідної вхідної інформації. Приведені результати обробки зібраних вхідних даних, необхідних для формування варіантів оновлення РС АТП.

Також, в цьому розділі наведені результати експериментальних досліджень і аналіз результатів моделювання. Розглядалися два варіанти оновлення парку рухомого складу. Перший передбачав збереження профілю перевезень (придбання вантажних автомобілів), другий – його диверсифікацію (придбання автобусів для міжнародних пасажирських перевезень). Раціональним варіантом для даного АТП є оновлення із збереженням існуючого профілю перевезень. В якості джерела фінансування було обрано лізинг. Розрахунки засвідчили, в середній термін викупу РС складає 4 роки і 1 місяць. Джерелами викупу стануть обсяг річної амортизації та певна частина річного прибутку від перевезень цим рухомих складом. Очікувана економічна ефективність реалізації обраного варіанту оновлення складає 21.34% прибутку на інвестовані підприємством капітал, що на 6.34% перевищує існуючу прибутковість інвестиційної діяльності підприємства.

ВИСНОВКИ

1. Перехід до ринкових відносин, поява недержавних та змішаних форм власності висуває в число першочергових завдань для кожного підприємства забезпечення самовивживання та конкурентоздатності. Їм вирішення в значній мірі визначає та інвестиційна програма, яку підприємство має в своїх активах.

2. В економічній практиці галузі відсутній досвід формування інвестиційних програм на рівні підприємства, що зумовлено, з одного боку, відсутністю відповідного методичного забезпечення, з другого – станом економіки країни в цілому.

3. Процес формування та вибору ефективного варіанту програми інвестицій, зокрема в оновлення рухомого складу підприємства АТ, слід базувати на наступних концептуальних положеннях:

1) процес формування та вибору ефективного варіанту програми доцільно виконувати в певній послідовності, використовуючи на кожному етапі відповідні локальні критерії:

2) в якості глобального критерія ефективності сформованого варіанту програми інвестицій доцільно використовувати показник норми прибутку на весь інвестований підприємством капітал. Це обумовлено його відповідністю стратегії фінансового менеджменту на підприємстві:

3) в процесі формування та вибору ефективного варіанту програми інвестицій необхідно враховувати дію несистематичних ризиків. Це дозволить обрати програму, адаптовану до можливих змін в економічному середовищі підприємства:

4) для забезпечення раціональної структури джерел фінансування обраного варіанту програми інвестицій доцільно проектувати, що входять до її складу, ранжувати на певному часовому просторі, виходячи з величин очікуваних від них річних грошових потоків. Це, з одного боку, збільшить вартість підприємства, а, з другого – зменшить ризик втрати його ліквідності.

4. Виходячи з концептуальних положень, розроблена методика вибору ефективного варіанту оновлення рухомого складу для акціонерного підприємства АТ, яка включає:

1) відбір прибуткових інвестиційних проектів, що забезпечують підприємству готоспроможність і прийнятний рівень ризику, як з точки зору терміну окупності, так і міри мінливості очікуваних від них грошових потоків;

2) формування варіантів програм оновлення парку РС у відповідності із змістом та термінами реалізації проектів;

3) вибір ефективного варіанту оновлення з урахуванням невизначеності майбутнього стану економічного середовища;

4) обґрунтування порядку реалізації обраного варіанту оновлення РС на певному часовому просторі та джерел його фінансування.

Розроблена імітаційна модель, яка дозволяє отримувати оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємства автомобільного транспорту.

Таким чином, в дисертаційній роботі комплексно вирішені питання формування програми інвестицій в оновлення РС АТП, вибору її ефективного варіанту в умовах ризику та забезпечення фінансової самостійності підприємства АТ під час його реалізації.

Розроблені автором методичні положення щодо формування та вибору ефективного варіанту оновлення парку РС для акціонерного підприємства АТ прийняті до впровадження в ЗАТ "АТП-13060" м. Києва. Очікувана ефективність інвестиційної діяльності підприємства вже в першому році реалізації обраного варіанту оновлення складе 21.34%, що на 6.34% перевищує її існуючий рівень.

ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ПРАЦЬ, ЯКО ПУБЛІКОВАНІ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Бондар Н.М. Визначення вартості залучення зовнішнього капіталу при схваленні інвестиційних рішень // Системні методи керування, технологія та організація виробництва, ремонту і експлуатації автомобілів: Збірник наукових праць. Випуск 2. - Київ, УТУ, ТAU, 1996. - с. 50-53.
2. Бондар Н.М. Приняття рішень в умовах ризику // Системні методи керування, технологія та організація виробництва, ремонту і експлуатації автомобілів: Збірник наукових праць. Випуск 2. - Київ, УТУ, ТAU, 1996. - с. 54-60.
3. Бондар Н.М. Роль інвестиційної діяльності підприємства в умовах ринкової економіки // Експрес-новини: наука, техніка, виробництво. N 16, 1996. - с. 23-24.
4. Бондар Н.М. Формування інвестиційної політики підприємства автомобільного транспорту в умовах ринкових відносин // Проблеми транспорту та шляхи їх вирішення. Матеріали міжнародної науково-технічної конференції (жовтень 1994 р.), Київ, КАДІ, 1994. - 216с.
5. Чеснокова Л.С., Бондар Н.М. Сучасний управлінський облік та його вивчення // Експрес-новини: наука, техніка, виробництво. N 16, 1996. - с. 24-25.
6. Бондар Н.М. Вплив форм власності на активність інвестиційної діяльності підприємств. - К., 1996. - 8с. - Деп. в ДНТБ України 04.04.96. N 872 - Ук 96.
7. Бондар Н.М. Ризик інвестиційних проектів та його вимір. - К., 1996. - с. - Деп. в ДНТБ України 04.04.96. N 873 - Ук 96.

АННОТАЦИЯ

Бондарь Наталья Николаевна. Методика выбора эффективного варианта обновления парка подвижного состава АТП (на примере акционерного предприятия автомобильного транспорта).

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.07.04 - "Экономика транспорта и связи". Киевский международный университет гражданской авиации, Киев, 1997.

Разработана методика формирования и выбора эффективного варианта обновления парка подвижного состава для акционерного предприятия автомобильного транспорта. Предлагается комплексный подход к формированию и выбору эффективного варианта программы обновления подвижного состава АТП, который позволяет учесть несистематические риски и выбрать вариант, наиболее адаптированный к изменению экономической среды предприятия. Выполнено опытное внедрение, приведены данные эффективности реализации методики.

Ключевые слова: инвестиции, проект, программа, риск, эффективность.

ANNOTATION

Bondar Natalya Nikolaeвна. Elaboration of methods of the choice of the efficacious version for the renewal of rolling stock for the automobile transport joint stock company.

The thesis for the degree of a Candidate of the Economic Science on the speciality 08.07.04 - "Economy of transport and Communication". Kiev International University of Civil aircraft, Kiev, 1997.

The methods of formation and choice of efficacious version has been worked out for the renewal of rolling stock for the automobile transport joint stock company. The integrated approach is being suggested for forming the renewal programme which gives an opportunity to appreciate the irregular risks and to choose the more adopted version for the changing of the external conditions. The experimental adoption has been carried out and the effective data of the realization of the methods have been given as well.

Key words: investment, project, programme, risk, efficiency.

N. Bondar

Підписано з друку 23.05.97. Формат 60x84/16. Папір друкарський.
Офсетний друк. Ум.фарбовідб.7. Ум.друк.арк.1,39. Обл.вид.-арк.1,5.
Тираж 60 прим. Замовлення № І26-І. Ціна . Вид. № 70/ІУ.

Видавництво КМУЦА.

252058. Київ-58, проспект Космонавта Комарова, І.

AB 37.893